

RISØR KOMMUNE

Handlingsprogram & økonomiplan 2019-2022

Rådmannens foreløpige forslag

Bystyret

21 juni 2018

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

Handlingsprogram 2019-2022

Kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan rulleres årlig for 4 år fremover.

Skal gjenspeile kommuneplanens satsningsområder

- Kunnskap
- Regional utvikling
- Attraktivitet

Handlingsprogrammet - prosessen

- Uke 16 & 17 – Innspill fra enhetene til HP
- 15 mai – kommuneproposisjonen – Rammer
- 28/29 mai – HP/ØP symposium - Risør
- **Uke 25 Orienteringsmøte HP/ØP Politisk**
- Uke 34 Oppstart budsjettarbeid - enhetene
- Primo oktober FMS-behandl. HP/ØP & budsjett
- 8/10 Statsbudsjettet legges frem
- 29/11 Bystyrebehandling HP/ØP & budsjett

RISØR KOMMUNE

Pol.beh.endring fra SB

- Justeres mot fond

Årshjulet

-Ny prosess

Politisk beh. HP & budsjett

- Endelig vedtak

Statsbudsjettet

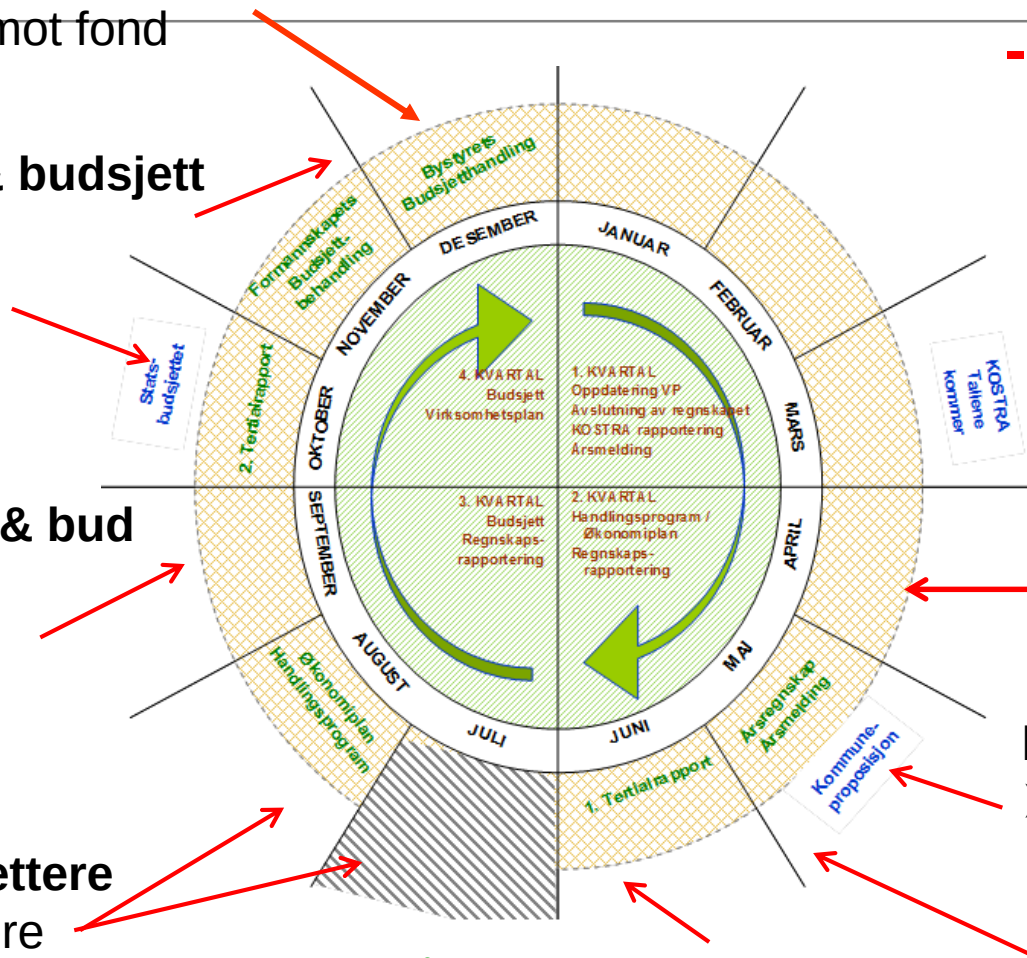
- Ingen justering

Politisk beh. HP & bud

- Komité
- FMS
- Høringsfase

Enhetene budsjettere

- Detaljbudsjettere basert på tildelt ramme

Innspill HP

- Sektorvis

Kommuneprop'en

- Grunnlag for enhetenes rammer

HP/ØP samling med politisk miljø
28-29 mai

Rådmann prioritere

- Enhetenes rammer fordeles
- Orienteringsnotat

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

Handlingsprogram – Rådmannens mål

- Samle handlingsplan og budsjett i en prosess
  - Politisk forankring på et tidlig stadium
    - De store prioriteringene gjøres her
  - Endringer som kommer i Statsbudsjettet justeres mot disp.fond i desember
- Kriterier for innspill av tiltak
  - Inkludering/integrering
  - Forebyggende tiltak / Økonomisk positivt tiltak
  - Styrking av Risør sentrum
  - Tjenesteutvikling gjennom Digitalisering
  - Miljø og klima

RISØR KOMMUNE

Handlingsprogram & økonomiplan 2019-2022

Økonomiplanen

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

Fellesområdene

Basert på kommuneproposisjonen 2019
og
innspill i Handlingsprogrammet 2019-2022

RISØR KOMMUNE

KS –utfordringsbilde for kommunesektor

Flere eldre - og flere som flytter

Økt levealder, gode velferdsordninger, tilflytting og utflytting påvirker demografien i Norge og gir større og mindre utslag i kommuner og fylkeskommuner. Vi lever lenger, og det blir flere eldre. De siste ti årene har omsorgsbyrden for eldre steget, det innebærer at antallet eldre (65 +) har steget raskere enn antallet personer i yrkesaktiv alder. Kombinert med en synkende fødselsrate i Norge skaper det en skjevfordeling mellom den økende andelen eldre og andelen nyfødte.

Trangere økonomisk handlingsrom må håndteres

Det går mot en lavere økonomisk vekst i Norge. Regjeringen signaliserer også en betydelig nedgang i årlig økning i oljepengebruken. Framover vil finansieringen av økt offentlig ressursbruk dermed i mye større grad enn tidligere på 2000-tallet komme fra tradisjonelle kilder; skatt på formue og tradisjonelle inntekter.

Samtidig som inntektsveksten går ned, øker behovet for tjenester som kommunal sektor dekker, særlig helse og omsorgstjenester. For å unngå en nedbygging av velferdstilbudet må det tas grep. Jobbe smartere i offentlig sektor er det beste svaret.

Kommunene står derfor over for helt ulike utfordringer - og kan til dels ha motstridene ønsker om tiltak. For å få pengene til å strekke til vil kommunesektoren også ganske sikkert måtte prioritere strengere og ta vanskeligere valg på vegne av innbyggerne. Statlige krav, normer og individuelle rettigheter reduserer handlingsrommet. Tiltak for økt effektivitet vil i mange tilfeller innebære økte kostnader på kort sikt og det vil være usikkerhet om effektene og det vil ta tid før de økonomiske gevinstene kan identifiseres og realiseres.

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

Kommuneproposisjonen 2019

- Skatt og rammetilskudd
  - Vekst frie inntekter Kommune 2,6-3,2 mrd
    - Nedre del av anslaget
    - Marginalt handlingsrom – økt behov for effektivisering
  - Deflator 2,6% (lønn 2,8% og Pris 2,2%)

Økonomisk handlingsrom Makro	Mrd kr.
Vekst frie inntekter	2,6-3,2
Merkostnad demografi	-1,60
Merkostnad pensjon	-0,65
Satsning innenfor vekst	-0,30
Økt handlingsrom (reell vekst)	0,05-0,65
Effektiviseringskrav på 0,5%	1,20

– Satsningsområder

- Opptrappingsplan Rus 200 mill.
- Opptrappingsplan Habilitering/rehabilitering 100 mill.

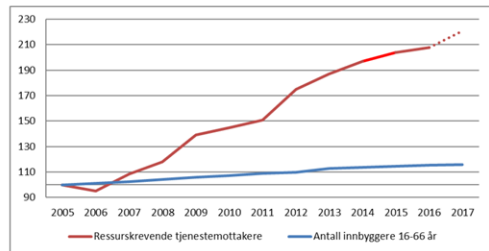
RISØR KOMMUNE

Kommuneproposisjonen 2019

KS fremhever spesielt noen punkter som tas mot regjeringen

Men kommunene har også utgifter som ikke vises i budsjettoplegget

- Ressurskrevende tjenester
  - Vekst i brukergruppen, kommunenes egenandel

Kritisk til kommunal betalingsplikt rus og psykisk helse

- 150 – 220 mill. overføres til kommunene
- Utfordringen – ikke godt nok utredet
  - Kommunene mangler styringsdata
  - Uklar definisjon av utskrivningsklar
  - Usikker effekt
  - Skaper unødige byråkrati

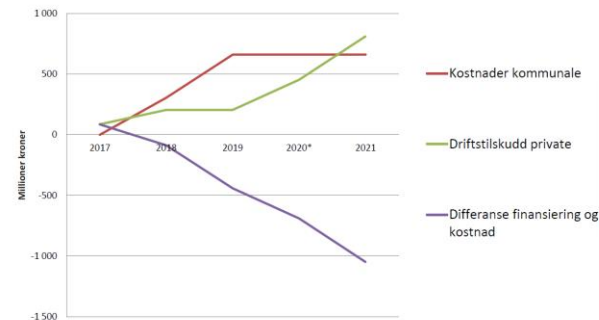
Skjerpet pedagognorm og bemanningsnorm i barnehage – finansiering?

- 1 milliard kroner per år fra 2021
- Ikke omtalt i RNB eller Kommuneprop.
- Må inn i RNB 2018 (100 mill kr) – kom.prp 2019 (450 mill) – og signaler om videre fullfinansiering i 2020 og 2021

Bemannings- og pedagognorm i barnehage er underfinansiert

Kostnadsutvikling

RISØR KOMMUNE

Skatt og rammetilskudd

RISØR					
1000 kr	2018	2019	2020	2021	2022
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	164 160	170 415	171 121	171 365	171 381
Utgiftsutjevningen	19 698	20 356	20 391	20 403	20 403
Overgangsordning - INGAR	-495	-481	-481	-481	-481
Saker særskilt ford (inkl. helsestasjon skolehelse og arbavg)	-2 705	-718	1 339	937	937
Overgangsordning - kommuner som skal slås sammen (skjønn)	0	0	0	0	0
Distriktstilskudd Sør-Norge	6 995	8 907	8 945	8 945	8 945
Veksttilskudd	0	0	0	0	0
Ordinært skjønn inkl bortfall av dif.arb.avg.	1 050	1 000	1 000	1 000	1 000
herav gradvis bortfall av diff.arbeidsgiveravgift	0	0	0	0	0
Endringer saldert budsjett 2014 - 2017	0	0	0	0	0
Kompensasjon Samhandlingsreformen	0	0	0	0	0
Ekstra skjønn tildelt av KMD inkl. ufrivillig alene kommuner, i	0	0	0	0	0
Budsjettvedtak Stortinget - endringer ekskl skjønn	196	240	247	247	247
Budsjettvedtak Stortinget-skjønn overgangsordning sammen	0	0	0	0	0
RNB 2018 - endringer i rammetilskudd	14	35	35	35	35
RNB 2012-2017, samt Dok8:135 S (2014-15)	368	0	0	0	0
Sum rammetilsk uten inntektsutj	188 915	199 754	202 597	202 452	202 467
"Bykjetrekke"	0	0	0	0	0
Netto inntektsutjevning	24 718	25 536	25 536	25 536	25 536
Sum rammetilskudd	213 633	225 290	228 133	227 988	228 003
Rammetilskudd - endring i %	2,26	5,46	1,26	-0,06	0,01
Skatt på formue og inntekt	169 295	174 899	174 899	174 899	174 899
Skatteinntekter - endring i %	-0,03	3,31	0,00	0,00	0,00
Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)	0	0	0	0	0
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)	382 900	400 200	403 000	402 900	402 900
Sum - endring i %	1,23	4,52	0,70	-0,02	0,00

Bef.1/7-2018 på 6916 er forutsetning!!! (1/4=6854)

Nedtrapping trekk AGA

Økning 18-19 (36-35 poeng)

Endring utsatt til 2020!!

Korrigeringer for budsjett 2018 og RNB

Bef.1/1-2019 på 6919 er en forutsetning (MMML)

Basert på gjennomsnitt skattevekst 3 år.

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

Fellesområdene 2019-2022

	Oppr. budsjett 2018	Prognose 2018 RNB	2019	2020	2021	2022
Felles inntekter og utgifter						
Kompensasjon fra Husbanken	-2 723 000	-2 723 000	-2 723 000	-2 764 000	-2 790 000	-2 800 000
Reform 97	0	0	0	0	0	0
Motpost kalk.renter VAR området	-2 254 000	-2 254 000	-2 497 000	-2 599 000	-2 776 000	-2 967 000
Rammetilskudd fra staten	-180 658 000	-180 870 000	-189 847 000	-192 652 000	-192 507 000	-192 522 000
Inntektsutjevning	-28 062 000	-24 718 000	-25 536 000	-25 536 000	-25 536 000	-25 536 000
Skjønnsmidler	-1 050 000	-1 050 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Distriktstilskudd	-6 995 000	-6 995 000	-8 907 000	-8 945 000	-8 945 000	-8 945 000
Trekk	0	0	275 000	282 000	282 000	282 000
Skatt på formue og inntek	-167 493 000	-169 295 000	-174 899 000	-174 899 000	-174 899 000	-174 899 000
Eiendomsskatt	-19 757 000	-19 757 000	-19 740 000	-19 840 000	-19 940 000	-20 040 000
Eiendomsskatt (verk og bruk)	-1 270 000	-1 270 000	-1 191 000	-1 201 000	-1 211 000	-1 221 000
Motpost avskrivninger (kun VAR)	-26 805 000	-5 136 000	-5 526 000	-5 665 000	-5 917 000	-6 079 000
Sum frie inntekter	-437 067 000	-414 068 000	-431 591 000	-434 819 000	-435 239 000	-435 727 000
Finansinntekter			4,23 %			
Renteinntekter	-818 000	-818 000	-1 050 000	-1 250 000	-1 500 000	-1 500 000
Renteinntekter fordringer	-150 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Utbytte Agder Energi AS	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000
Mottatte avdrag Tjenna bh	0	0	0	0	0	0
Sum finansinntekter	-7 754 000	-7 704 000	-7 936 000	-8 136 000	-8 386 000	-8 386 000
Samlede inntekter ramme 9	-444 821 000	-421 772 000	-439 527 000	-442 955 000	-443 625 000	-444 113 000

+4,21%

Vekst 18-19 er god, med gitte forutsetninger

- Bef.utvikl
- Skattevekst

+3,01%

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

Fellesområdene 2019-2022

	Oppr. budsjett 2018	Prognose 2018 RNB	2019	2020	2021	2022
Finanskostnader						
Bankgebyrer	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000
Kjøp egen kommune	84 000	84 000	84 000	84 000	84 000	84 000
Renteutgifter	16 503 000	16 503 000	16 894 000	19 141 000	21 864 000	20 433 000
Overkurs 2004	908 000	908 000	908 000	908 000	908 000	908 000
Betalte avdrag	24 320 000	24 320 000	25 915 000	27 133 000	27 522 000	26 866 000
Avskrivninger tilskudd vann	71 000	71 000	71 000	54 000	53 000	53 000
Avskrivninger ansvar 184	21 669 000	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-3 498 000	-3 498 000	0	0	0	0
Avsetninger til disp fond.	0	0	0	0	0	0
Sum finanskostnader	60 207 000	38 538 000	44 022 000	47 470 000	50 581 000	48 494 000
Til fordeling drift	-384 614 000	-383 234 000	-395 505 000	-395 485 000	-393 044 000	-395 619 000

2018->2022

+23,81%

+10,47%

+4,72% -> +15,36%

- Renter:**

+3,20%

- Forventer renteøkning allerede Høsten 2018
- Investeringsplan gir kostnadsøkning, men positive synergier i drift H&O

- Avdrag: (ny kommunelov)**

- Gjeldsnivå
- Handlingsregel

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

Fellesområdene 2019-2022

	Opprinnelig budsjett 2018	Prognose 2018	2019	2020	2021	2022
Felles innt. og utg.	-384 614 000	-383 234 000	-395 109 000	-394 232 000	-387 712 000	-390 662 000
Lønnsoppgjør	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000
Amortisering premieavvik	9 200 000	9 200 000	9 800 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000
Læringer	2 580 000	2 580 000	2 603 000	2 603 000	2 603 000	2 603 000
Handlingsprogram	3 937 000	3 937 000	14 618 000	18 644 000	28 194 000	32 194 000
Bruk av premiefond	0	0	0	0	0	0
Annet	0	0	0	0	0	0
Valg	0	0	250 000	0	250 000	0
Avsetninger	21 717 000	21 717 000	33 271 000	37 247 000	47 047 000	50 797 000
Til fordeling	-362 897 000	-361 517 000	-361 838 000	-356 985 000	-340 665 000	-339 865 000

- Pensjonselementer holdt utenfor
  - Premieavvikinntekt og bruk av premiefond
  - Stabilisert amortiseringskostnad premieavvik
- Handlingsprogram – driftstiltak
  - Tiltak 2019 kr.14.618' (uprioritert)
  - Tiltak 2020 kr.32.194' (uprioritert)
  - Mange tiltak med permanent økning i driftsnivået (72,16%)

Driftstiltak med økonomisk konsekvens fra Handlingsprogrammet 2019-2022

Foreslåtte driftstiltak med øk.consekvens i planperioden	2 019	2 020	2 021	2 022	Midl./Perm.
Kompetanseheving i skolen (T)	300	300	300	300	M
Kompetanseheving i kommunale barnehager (T)	50	50	50	0	M
BTI-modellen (Bedre Tverrfaglig Innsats) (T)	0	60	60	60	M
Ungdomslos (T) - nytt	0	100	300	300	P
Digitaliseringsstrategi (T)	700	700	0	0	M
Økt kontingent i Østre Agder-samarbeidet (T)	350	350	350	350	P
Fysioterapi (T)	118	134	134	134	P
e-helsekoordinator (T)	85	85	85	85	P
Juridisk kompetanse (T)	300	300	300	300	M
Videreføring av prostadiakonstilling (T) - nytt	25	25	25	25	P
Miljøfyrtårnsertifisering (T)	135	135	135	135	P
Stamveinett- E18 parsell Vinterkjær (P)	75	75	75	75	M
Aktiv på dagtid (T)	160	160	160	160	M
Forskning og utvikling (T)	100	150	200	250	M
Tiltak bedring tilstanden til vannområder - EUs	200	0	0	0	M
Vedlikehold kommunale bygg (T)	1 500	1 500	1 500	1 500	M
Vormeliveien - trafiksikring/utbedring (U)	870	870	870	870	P
Terapibasseng Caspersensvei (T)	200	200	200	200	P
Svømmehall, rehabilitering eller nybygg (U/T)	500	0	6 000	6 000	P
Bredbåndstilgang (U/T) - nytt	200	0	0	0	M
Hundepark (T)	200	0	0	0	M
Festivalstøtte (T) - justert	50	0	0	0	M
Kompetanseheving (T)	200	200	200	200	M
Lederutviklingsprogram (T)	200	200	200	200	M
Styrking personal (HR) og organisasjonsutvikling	750	750	750	750	P
Innvandrere i helse (T) - nytt	400	400	400	400	P
VIRK avd. Linken (T) - nytt	400	400	400	400	P
Videreføring av styrket tilbud innen rus/psykisk	500	500	500	500	P
Ruskonsulent (T) - nytt	700	700	700	700	P
Stillingshemler/ressurser (T)	4 000	8 000	12 000	16 000	P
Aktivitet for økonomisk sosialhjelp (U/T)	750	750	750	750	P
Styrket helsestasjon (T)	0	600	600	600	P
Kommunepsykolog (T) - nytt	0	500	500	500	P
Opprette nylegehjemmel (T)	450	450	450	450	P
Trefelling i Urheia (T) - nytt	150	0	0	0	M
Sum driftstiltak i planperioden 2019-2022	14 618	18 644	28 194	32 194	

Mange tiltak kan defineres som permanente drifts-økninger: ca 72% = gj.sn1 16,9 mill

Rådmannen har ikke prioritert hva som ønskes med i kommende planperiode 2019-22.

Usikkerhet rundt andre driftstiltak uten økonomisk konsekvens som ikke er utredet enda.

- Helsehus
- Risør By AS
- Flytte til sentrum
- Bem.normer oppvekst

Fellesområdene 2019-2022

	Opprinnelig budsjett 2018	Prognose 2018	2019	2020	2021	2022
Felles innt. og utg.	-384 614 000	-383 234 000	-395 505 000	-395 485 000	-393 044 000	-395 619 000
Lønnsoppgjør	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000
Amortisering premieavvik	9 200 000	9 200 000	9 800 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000
Lærlinger	2 580 000	2 580 000	2 603 000	2 603 000	2 603 000	2 603 000
Handlingsprogram	3 937 000	3 937 000	2 480 000	1 980 000	1 280 000	650 000
Bruk av premiefond	0	0	0	0	0	0
Annet	0	0	0	0	0	0
Valg	0	0	250 000	0	250 000	0
Avsetninger	21 717 000	21 717 000	21 133 000	20 583 000	20 133 000	19 253 000
Til fordeling	-362 897 000	-361 517 000	-374 372 000	-374 902 000	-372 911 000	-376 366 000

- Pensjonselementer holdt utenfor
  - Premieavvikinntekt og bruk av premiefond
  - Stabilisert amortiseringskostnad premieavvik
- Handlingsprogram – driftstiltak
  - Kun ett tiltak med permanent konsekvens (28%)
  - Tiltak prioritert for «fellesskapet» tatt med
  - Andre tiltak ønskes gjennomført ved prioritering internt i enhetene

Prioriterte driftstiltak med økonomisk konsekvens

Tiltak	2 018	2 019	2 020	2 021	2 022	Midlert/ Permanent
	Drift	Drift	Drift	Drift	Drift	
Digitaliseringsstrategi (T) - nytt	-	700	700	-	-	M
Svømmehall Kjempesteinen	-	500	-	-	-	M
Opprettelse av ny legehjemmel	-	450	450	450	450	P
Risør By AS		630	630	630	-	M
Omstillingsmidler (nytt)		200	200	200	200	M
Totalsum	3 937	2 480	1 980	1 280	650	

- Utskiftning ERP og sak/arkiv 2019-2020 - Digitalisering
- Svømmehall Kjempesteinen – utrede alternativ og løsning
- Ny legehjemmel – Viktig i helsesatsingen fremover
- Markedsbidrag Risør By AS – Viktig sentrumsutvikling
- Omstillingsmidler – hvordan drive mer rasjonelt?

Investerings tiltak i Handlingsprogrammet 2019-2022

Foreslåtte investerings tiltak 2019-2022	MVA-komp	2 019					2 020					2 021					2 022				
		INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån		INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån		INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån		INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån	
Datautstyr til skolene (T)	25 %	100	-20	0	-80		100	-20	0	-80		100	-20	0	-80		0	0	0	0	
BTI-modellen (Bedre Tverrfaglig Innsats) (T)	25 %	150	-30	0	-120		0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
iPad til Leseopplæring STL+ (T) - nytt	25 %	350	-70	0	-280		0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Ladestasjoner el-bil (T)	0 %	720	0				0	0	0	-300		300	0	0	-300		0	0	0	0	
Oppgradering av kommunale veier (T)	25 %	300	-60				0	0	0	-240		1 550	-310	0	-1 240		1 550	-310	0	-1 240	
Båthavn Karolina (U/T)	0 %	1 000	0				0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Hovedplan vann og avløp (T)	0 %	2 950	0				0	0	0	0		0	0	0	-4 800		0	0	0	0	
Nedgravde renovasjonsløsninger (U/T)	25 %	1 000	-200				0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Utsifting av flytebrygger (T)	0 %	1 000	0				0	0	0	0		0	0	0	-1 000		1 000	0	0	-1 000	
Nærmiljø-, trafikksikkerhet og frileddsområder (T)	25 %	400	-80				0	0	0	0		0	0	0	0		400	-80	0	-320	
Nytt næringsområde på Hestehyr (T)	0 %	7 000	0				0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	-1 500	1 500	
Samlokalisering av helsetjenester (T)	25 %	30 000	-3 000				0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Salg av Kragsgate 48	0 %	0					0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Svømmehall, rehabilitering eller nybygg (U/T)	25 %	0					0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Utbygging Rønningsåsen (Nytt)	0 %	7 000					0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Nye Torvet (T)	25 %	5 000					0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Kommunale kaier (T)	25 %	800					0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Egenkapitalinnskudd LP (T)	0 %	1 950					0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Diverse ombygginger Fargeskrinet barnehage (U/T)	25 %	500					0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Oppgradering uteleke barnehager (T)	25 %	100					0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Oppgradering Vestlandsstykke 10 (T) - nytt	25 %	200					0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Bod i Vestlandsstykke 10 (T) - nytt	25 %	100					0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Toaletter Risør ungdom skole (T) - nytt	25 %	1					0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Strømtilførsel Kjempesteinsmyra (T) - nytt	25 %	1					0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Overvåkingskamera ved Idrettsbygg og skoler (T) - nytt	25 %						0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Garderobes i Idrettsbygget (T) - nytt	25 %						0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	25 %						0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Utvikling av Frydenborgsenteret (T)	25 %						0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Utvikling av Tjennasenteret (T)	25 %						0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Buss Dagtilbud (T) - nytt	25 %	1 000					0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Utstyr Frydenborgsenteret (T) - nytt	25 %	800	-160				0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Rest rehabilitering Linken (T) - nytt	25 %	800	-160	0	-640		0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Oppgradering av kartgrunnlag (T)	25 %	100	-20	0	-80		0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Biler og utstyr (T)	25 %	2 250	-225	0	-2 025		3 000	-300				0	0	0	0		0	0	0	0	
Brannvarslings og ledelys i kommunale bygg (T)	25 %	750	-150	0	-600		0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Rehabilitering av grøftetrase for gatelys langs Solsiden.	25 %	300	-60	0	-240		150	-30	0	-120		0	0	0	0		0	0	0	0	
Varmesentral i Sirisvei (T) - nytt	25 %	1 000	-200	0	-800		0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Garasjer ved verkstedet (T) - nytt	25 %	400	-80	0	-320		0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Sum Investeringsplan 2019-2022		125 270	-17 505	-31 950	-75 815		207 300	-39 580	-69 200	-98 520		12 500	-720	-4 550	-7 230		5 650	-10	-4 600	-540	

Finansiering av periodens investeringer

Finansiering av foreslått investeringsplan

	Totalt	2 019	2 020	2 021	2 022
Sum investeringskostnad brutto	350 720	125 270	207 300	12 500	5 650
Sum finansiering MVA-kompensasjon	-58 315	-125 270	-39 580	-720	-510
Sum finansiering tilskudd/salg/fond	-110 300	-17 505	-69 200	-4 550	-540
Herav innenfor selvkostområdet/VAR	-182 105	-75 15	-98 520	-7 230	-540
Sum Lånebehov Ekskl. VAR	15 388	3 963	5 950	5 475	0

Finansiering vurdert mot handlingsregel

	Totalt	2 019	2 020	2 021	2 022
Sum investeringskostnad brutto	350 720	125 270	207 300	12 500	5 650
Lånefinansieringsbehov	-182 105	-75 15	-98 520	-7 230	-540
-herav finansiert innenfor selvkost	15 388	3 963	5 950	5 475	0
Lånebehov eksklusive selvkost	-166 718	-71 153	-92 570	-1 755	-540

Budsjetterte avdrag i planperioden

	Totalt	2 019	2 020	2 021	2 022
Handlingsregel 14.0%	119 889	6 248	27 900	30 254	29 487
Maks grense for låneopptak i planperioden	11 389	0	0	0	0
Avvik fra handlingsregel i planperioden	102 500	-64 21	0	0	0

Vi skal vokse
- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

Økonomiplan - finanskostnader

	2018	2019	2020	2021	2022	2018-2021
Lånemasse 1/1	618 316 000	676 167 000	725 734 000	796 354 000	773 330 000	+28,8%
Av dette tilhører VAR	127 127 000	133 762 000	132 257 000	132 620 333	132 310 333	
Lånebehov totalt ila året	82 171 000	75 815 000	98 520 000	7 230 000	540 000	
Lånebehov eks. selvkostområdene	70 471 000	71 852 500	92 570 000	1 755 000	540 000	
Avdrag forutsatt 30 år	24 320 000	26 248 000	27 900 000	30 254 000	29 487 000	
Samlet avdrag selvkost	5 065 000	5 455 000	5 586 667	5 785 000	5 967 500	
Rente	1,90 %	2,40 %	2,80 %	3,30 %	3,13 %	
Lån Flytende	383 119 000	440 970 000	490 537 000	561 157 000	538 133 000	
Rente flytende	7 279 261	10 583 280	13 735 036	18 518 181	16 843 563	
Rentebelastning inkl. VAR	16 297 000	17 134 000	19 786 000	24 569 000	22 894 000	
Samlet rente selvkost	2 254 000	2 497 360	2 599 270	2 776 580	2 967 110	
SUM virkning på driftsbudsjettet	33 298 000	35 429 640	39 500 063	46 261 420	43 446 390	+38,9%
Endring fra 2018		2 131 640	6 202 063	12 963 420	10 148 390	

- Gjeld og finanskostnad – Høy risiko
  - Nøkkeltallsoppfølgingen gjeldsgrad & finanskostnadsgrad!!!
  - Handlingsregelen bortkastet...

Investeringstiltak i Handlingsprogrammet 2019-2022

Foreslåtte investeringstiltak 2019-2022		2 019				2 020				2 021				2 022			
	MVA-komp	INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån	INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån	INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån	INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån
Digitale læremidler i skolene (T)	25 %	100	-20	0	-80	100	-20	0	-80	100	-20	0	-80	0	0	0	0
BTI-modellen (Bedre Tverrfaglig Innsats) (T)	25 %	150	-30	0	-120	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
iPad til Leseopplæring STL+ (T) - nytt	25 %	350	-70	0	-280	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ladestasjoner el-bil (T)	0 %	720	0	0	-720	480	0	0	-480	1 500	0	0	-1 500	300	0	0	-300
Oppgradering av kommunale veier (T)	25 %	300	-60	0	-240	1 550	-310	0	-1 240	1 550	-310	0	-1 240	1 550	-310	0	-1 240
Båthavn Karolina (U/T)	0 %	1 000	0	0	-1 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hovedplan vann og avløp (T)	0 %	3 600	0	0	-3 600	6 100	0	0	-6 100	4 800	0	0	-4 800	3 300	0	0	-3 300
Nedgravde renovasjonsløsninger (U/T)	25 %	1 000	-200	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Utsifting av flytebrygger (T)	0 %	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000
Nærmiljø-, trafikksikkerhet og friluftsområder (T)	25 %	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320
Nytt næringsområde på Hestemyr (T)	0 %	7 000	0	0	-7 000	0	0	-1 500	1 500	0	0	-1 500	1 500	0	0	-1 500	1 500
Samlokalisering av helsetjenester (T)	25 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Salg av Kragsgate 48	0 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svømmehall, rehabilitering eller nybygg (U/T)	25 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Utbygging Rønningsåsen (Nytt)	0 %	7 000	0	0	-7 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000
Nye Torvet (T)	0 %	10 000	-2 000	-1 500	-6 500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kommunale kaier (T)	25 %	800	-160	0	-640	300	-60	0	-240	800	-160	0	-640	300	-60	0	-240
Egenkapitalinnskudd KLP (T)	0 %	1 950	0	-1 950	0	2 000	0	-2 000	0	2 050	0	-2 050	0	2 100	0	-2 100	0
Diverse ombygginger Fargeskrinet barnehage (U/T)	25 %	500	-100	0	-400	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppgradering uteleker barnehager (T)	25 %	100	-20	0	-80	100	-20	0	-80	100	-20	0	-80	100	-20	0	-80
Oppgradering Vestlandsstykket 10 (T) - nytt	25 %	200	-40	0	-160	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bod i Vestlandsstykket 10 (T) - nytt	25 %	100	-20	0	-80	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toaletter Risør ungdomsskole (T) - nytt	25 %	150	-30	0	-120	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Strømtilførsel Kjempesteinsmyra (T) - nytt	25 %	1 000	-200	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overvåkingskamera ved Idrettsbygg og skoler (T) - nytt	25 %	450	-90	0	-360	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Garderober i Idrettsbygget (T) - nytt	25 %	150	-30	0	-120	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	25 %	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400
Utvikling av Frydenborgsenteret (T)	25 %	55 000	-11 000	-20 000	-24 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Utvikling av Tjennasenteret (T)	25 %	0	0	0	0	70 000	-14 000	-28 000	-28 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Buss Dagtilbud (T) - nytt	25 %	1 000	-200	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Utstyr Frydenborgsenteret (T) - nytt	25 %	1 250	-250	0	-1 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rest rehabilitering Linken (T) - nytt	25 %	800	-160	0	-640	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppgradering av kartgrunnlag (T)	25 %	100	-20	0	-80	300	-60	0	-240	200	-40	0	-160	0	0	0	0
Biler og utstyr (T)	25 %	2 700	-540	0	-2 160	7 000	-1 400	-2 600	-3 000	150	-30	0	-120	150	-30	0	-120
Brannvarsling og ledelys i kommunale bygg (T)	25 %	750	-150	0	-600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rehabilitering av grøftetrase for gatelys langs Solsiden.	25 %	300	-60	0	-240	150	-30	0	-120	0	0	0	0	0	0	0	0
Varmesentral i Sirisvei (T) - nytt	25 %	1 000	-200	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Garasjer ved verkstedet (T) - nytt	25 %	400	-80	0	-320	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum Investeringsplan 2019-2022		101 820	-15 910	-23 450	-62 460	89 980	-16 080	-35 100	-38 800	13 150	-760	-4 550	-7 840	9 700	-600	-4 600	-4 500

Finansiering Investeringsiltak 2019-2022

- Finansiering av periodens investeringer

Finansiering av foreslått investeringsplan	Totalt	2 019	2 020	2 021	2 022
Sum investeringskostnad brutto	214 650	101 820	89 980	13 150	9 700
Sum finansiering MVA-kompensasjon	-33 350	-15 910	-16 080	-760	-600
Sum finansiering tilskudd/salg/fond	-67 700	-23 450	-35 100	-4 550	-4 600
Sum finansierings låneopptak	-113 600	-62 460	-38 800	-7 840	-4 500
Herav innenfor Selvkostområdet/VAR	20 500	4 680	7 600	4 860	3 360
Sum Lånebehov Ekskl.VAR	-93 100	-57 780	-31 200	-2 980	-1 140

- Handlingsregel for låneopptak

Finansiering vurdert mot handlingsregel	Totalt	2 019	2 020	2 021	2 022
Sum investeringskostnad brutto	214 650	101 820	89 980	13 150	9 700
Lånefinansieringsbehov	-113 600	-62 460	-38 800	-7 840	-4 500
-herav finansiert innenfor selvkost	20 500	4 680	7 600	4 860	3 360
Lånebehov eksklusive selvkost	-93 100	-57 780	-31 200	-2 980	-1 140
Budsjetterte avdrag i planperioden	107 436	25 915	27 133	27 522	26 866
Handlingsregel (10%)	10 744				
Maks grense for låneopptak i planperioden	96 692				
Avvik fra handlingsregel i planperioden	3 592				

Økonomiplan - finanskostnader

	2018	2019	2020	2021	2022
Lånemasse 1/1	618 316 000	666 167 000	702 712 000	714 379 000	694 697 000
Av dette tilhører VAR	127 127 000	133 762 000	132 987 000	134 976 000	133 971 667
Lånebehov totalt ila året	72 171 000	62 460 000	38 800 000	7 840 000	4 500 000
Lånebehov eks. selvkostområdene	60 471 000	57 780 000	31 200 000	2 980 000	1 140 000
Avdrag forutsatt 30 år	24 320 000	25 915 000	27 133 000	27 522 000	26 866 000
Samlet avdrag selvkost	5 065 000	5 455 000	5 611 000	5 864 333	6 026 333
Rente	1,90 %	2,40 %	2,80 %	3,30 %	3,13 %
Rente bundet	9 017 700	6 550 748	6 050 748	6 050 748	6 050 748
Rente flytende	7 279 261	10 343 280	13 090 420	15 813 006	14 382 350
Rentebelastning inkl. VAR	16 297 000	16 894 000	19 141 000	21 864 000	20 433 000
Samlet rente selvkost	2 254 000	2 497 360	2 618 104	2 844 584	3 013 712
Renter eks. VAR (11-14)	14 043 000	14 396 640	16 522 896	19 019 416	17 419 288
Avdrag eks. VAR (6-9)	19 255 000	20 460 000	21 522 000	21 657 667	20 839 667
SUM virkning på driftsbudsjettet	33 298 000	34 856 640	38 044 896	40 677 083	38 258 955
<i>Endring fra 2018</i>		<i>1 558 640</i>	<i>4 746 896</i>	<i>7 379 083</i>	<i>4 960 955</i>

2018-2021

+15,5%

+22,1%

- Gjeld og finanskostnad

- Nøkkeltallsoppfølgingen gjeldsgrad & finanskostnadsgrad!!
- Investeringsiltak ihht demografiutfordringer
- Vil være forebyggende på fremtidig driftsøkonomi

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

Investeringsplanen – «de sorte hull»

- Samlokalisering Helsetjenester
  - Tjenna utsettes
  - Utvikle tjenesten i KG48
- Utvikling av Alderssenteret (Tjenna)
  - 20 omsorgsboliger gir leieinntekter
  - Rasjonell drift
  - Styrker sentrum
- Utvikling Frydenborgsenteret
  - Stort behov for kortidsplasser i dag og fremover..
  - 6-8 Omsorgsboliger gir leieinntekter og redusert hjelpebehov
- «Flytte til sentrum»
  - Bygg-kabalen som må på plass uten vesentlig kostnadsøkning
    - Kommunehuset/VIRK/Kragsgate 48/Tollboden/Tjenngata 9/Linkenbygget

RISØR KOMMUNE

Investeringsplanen – «konfekten»

- Sentrumsutvikling
  - «Tusenårsstedet»
- Nærmiljøanlegg
  - Leker
  - Skøytebane
  - Amfi

Grovbudsjett

• Bto inv	10,0 mill
• Mva-komp	2,0 mill
• Tilskudd/annet	1,5 mill
• Nto/lån	6,5 mill

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

Investeringsplanen – «de sorte hull»

- Ny svømmehall 2020
  - For lite grunnlag for vedtak – utrede alternativer 2019
  - Spillemidler?
  - Kommersialisering -> MVA-komp?
  - Bemanning?
  - Energikilde?
  - Parkering?

Ny svømmehall Kjempesteinen

Brutto inv.kostnad	123 000
Mva-kompensasjon	-24 600
Tilskudd Tippemidler	-32 700
Netto finansieringsbehov/Lån	65 700
Parkeringsbehov	12 000
Varmekilde	?
Estimert årlig driftskostnad	6 100
Estimert årlig kapitalkostnad (4% og 60 år)	3 300
Estimert årlig kostnad investering	9 400

«Jeg er sikker på at økonomisjefen kan finne 9 millioner»

Kan økonomisjefen finne penger?

- Effektivisering/kutt i driftsrammer

- 1,5 % kutt = 9,8 mill.

- Realistisk?

- Politisk motstand!

- Økt eiendomsskatt

- Handlingsrom ca 20 mill

- Ytterligere ved retaksering

- Hvem skal betale for svømmehall?

Andel av brutto driftsrammer			2017
Rådmannen	4,4 %		28 726 300
Støttefunksjoner	2,5 %		16 349 257
Habilitering	12,5 %		82 388 830
Omsorg	19,6 %		128 905 985
Kultur drift	2,4 %		15 637 209
Plan & byggesak	1,1 %		7 247 300
Selvkostområdene VAR	5,1 %		33 515 496
Eiendom & tekniske tjenester	9,6 %		63 139 558
Barneskoler, barnehager & PPT	19,6 %		128 755 268
Ungdomskole	4,0 %		26 299 154
Helse & sosial	7,3 %		48 249 062
Risør kommune Biovarmanlegg	0,2 %		1 177 282
Bosetting, Opplæring & Inklud	11,6 %		76 213 473
	100,0 %		<u>656 604 173</u>

Regnskap 2017	Beregninger
Eiendomsskatt inntekt eks.V/B	19 640 000
Skattesats 7 %o	2 805 714 286
50% reduksjonsfaktor	5 611 428 571
Estimert takst pr obj	1 870 476
Potensiale u/retakst	39 280 000

Vurderinger rundt fellesområdene

- Utvikling disposisjonsfond i perioden?
  - Premieavvikinntekt til fond – gir økning og handlingsrom
  - Ikke lagt opp til ytterligere bruk av fond
- Utvikling på likviditeten i perioden?
  - Basert på løpende inntekter og utgifter!
  - Budsjettere med overskudd??
- Hva gjør vi med gjeldsveksten?
  - Generasjonsprinsippet!!
- Inntektssystemet etter 2020?
  - Distriktstilskuddet revideres
  - Arbeidsgiveravgiften revideres
  - Kommunereformen?

RISØR KOMMUNE

Driftsrammer enhetene 2019-2022

Basert på kommuneproposisjonen 2019

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

Driftsrammer HP/ØP 2019-2022

- Utgangspunkt i opprinnelig budsjett 2018
  - Deflatorjustert 2018 drift til 2019 behov
- Felles inntekter og utgifter prognostiseres
  - Kommuneproposisjonen 2019
  - Handlingsprogramtiltak innarbeides
    - Drift- og investerings-konsekvens
  - Finanspostene tilpasses og vurderes

➤ Har vi nok penger til dette????

Rammefordeling – behovsjustering 2019

Fordeling				
	2018	2019	%-andel	Endring
Rådmannen	24 881 000	25 989 000	6,9 %	4,45 %
Støttefunksjoner	10 926 000	11 980 000	3,2 %	9,65 %
Habilitering	31 176 000	32 030 000	8,5 %	2,74 %
Omsorg	105 468 000	108 505 000	28,9 %	2,88 %
Kultur	10 694 000	10 984 000	2,9 %	2,71 %
Plan og byggesak	1 140 000	1 210 000	0,3 %	6,14 %
VAR	0	0	0,0 %	
Eiendom og tekniske tjenester	25 554 000	27 316 000	7,3 %	6,90 %
Barnehage og barneskole	98 571 000	101 366 000	27,0 %	2,84 %
Ungdomskole og VIRK	25 151 000	25 847 000	6,9 %	2,77 %
Helse & Sosial	40 170 000	41 773 000	11,1 %	3,99 %
Risør Biovarme	0	0	0,0 %	
Bosetting og integrering	-10 834 000	-11 062 000	-2,9 %	2,10 %
SUM	362 897 000	375 938 000	100,0 %	3,59 %
Felles	-384 614 000	-395 505 000		
Avsetninger	21 717 000	21 133 000		
SUM	0	1 566 000		

Alle enheter kan videreføre budsjett 2018 finansiert av inntektsvekst i Rammetilskuddet

Men alle «drømmer» kan ikke oppfylles

- **Behovsjustert underskudd 2019 på 1,56 mill**
  - Fokus på kompensere pris- og lønnsvekst i enhetene
  - Knallhard prioritering av tiltak i HP

Rammefordeling 2019-2022

Rammeutvikning planperioden 2019-2022			Tiltak 2018 inn i ramme	Tekst	2019 ramme korr behov	Omstillings- krav/saldering	Saldert ramme 2019
	2018	2019-behov					
Rådmannen	24 881 000	25 521 000	468 000	ØA-kontingent	25 989 000	-250 000	25 739 000
Støttefunksjoner	10 926 000	11 230 000	750 000	HR/personal	11 980 000	-100 000	11 880 000
Habilitering	31 176 000	32 030 000	0		32 030 000	0	32 030 000
Omsorg	105 468 000	108 420 000	85 000	E-helsekoordinator	108 505 000	0	108 505 000
Kultur	10 694 000	10 934 000	50 000	Tilskudd Trebåttfestival	10 984 000	-200 000	10 784 000
Plan og byggesak	1 140 000	1 210 000	0		1 210 000	0	1 210 000
VAR	0	0	0		0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 554 000	26 311 000	1 005 000	Miljøfyrtårn og Vormlivn	27 316 000	-250 000	27 066 000
Barnehage, barneskole & PPT	98 571 000	101 366 000	0		101 366 000	-664 000	100 702 000
Ungdomskole	25 151 000	25 847 000	0		25 847 000	-200 000	25 647 000
Helse & Sosial	40 170 000	41 313 000	460 000	Aktiv dagtid & aktiv for sos	41 773 000	-200 000	41 573 000
Risør Biovarme	0	0	0		0	0	0
Bosetting, opplæring & inkludering	-10 834 000	-11 062 000	0		-11 062 000	0	-11 062 000
SUM	362 897 000	373 120 000	2 818 000		375 938 000	-1 864 000	374 074 000
							0
Felles	-384 614 000	-395 505 000			-395 505 000	0	-395 505 000
Avsetninger	21 717 000	23 951 000	-2 818 000	Tiltakt i HP	21 133 000	0	21 133 000
SUM	0	1 566 000	0	-	1 566 000	-1 864 000	-298 000

- Rådmannen ønsker fokus på tjenesteutvikling og legger inn et omstillingskrav med økonomi for å skape et taktskifte i organisasjonen.

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

Rammefordeling 2019-2022

Rammeutvikning planperioden 2019-2022			Saldert ramme		Fordelt kutt		
	2018	2019-behov	2019	Ramme 2020	ostehøvel 20-21	Ramme 2021	Ramme 2022
Rådmannen	24 881 000	25 521 000	25 739 000	25 739 000	-80 000	25 659 000	25 659 000
Støttefunksjoner	10 926 000	11 230 000	11 880 000	11 880 000	-37 000	11 843 000	11 843 000
Habilitering	31 176 000	32 030 000	32 030 000	32 030 000	-100 000	31 930 000	31 930 000
Omsorg	105 468 000	108 420 000	108 505 000	108 505 000	-337 000	108 168 000	108 168 000
Kultur	10 694 000	10 934 000	10 784 000	10 784 000	-34 000	10 750 000	10 750 000
Plan og byggesak	1 140 000	1 210 000	1 210 000	1 210 000	-4 000	1 206 000	1 206 000
VAR	0	0	0	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 554 000	26 311 000	27 066 000	27 066 000	-84 000	26 982 000	26 982 000
Barnehage, barneskole & PPT	98 571 000	101 366 000	100 702 000	100 702 000	-313 000	100 389 000	100 389 000
Ungdomskole	25 151 000	25 847 000	25 647 000	25 647 000	-80 000	25 567 000	25 567 000
Helse & Sosial	40 170 000	41 313 000	41 573 000	41 573 000	-129 000	41 444 000	41 444 000
Risør Biovarme	0	0	0	0	0	0	0
Bosetting, opplæring & inkludering	-10 834 000	-11 062 000	-11 062 000	-11 062 000	34 000	-11 028 000	-11 028 000
SUM	362 897 000	373 120 000	374 074 000	374 074 000	-1 164 000	372 910 000	372 910 000
			0				
Felles	-384 614 000	-395 505 000	-395 505 000	-395 485 000		-393 044 000	-395 619 000
Avsetninger	21 717 000	23 951 000	21 133 000	20 583 000		20 133 000	19 253 000
SUM	0	1 566 000	-298 000	-828 000		0	-3 456 000

- Rådmannen legger opp til forsiktig overskudd utover perioden for å skape handlingsrom for endringer i forutsetninger.

KOSTRA- og effektivitetsanalyse, Risør kommune 2017

Ressursbruk/prioritering sett i sammenheng med beregnet utgiftsbehov. Risør kommune 2017. Kilde: KOSTRA (konsern)/KMD, beregninger ved TF

	Beregnet utgiftsbehov 2017	Netto driftsutgifter 2017			Mer-/mindreutgift ift.		
		Risør kommune	Landsgjennomsnitt	Risør "normert nivå"	Landsgjennomsnittet	"Normert utgiftsnivå"	«Normert og inntektsjust. nivå»
		kr pr innb	kr pr innb	kr pr innb	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr
Barnehage	0,8156	7 179	8 360	6 818	-8,1	2,5	4,4
Administrasjon	1,0385	5 108	4 255	4 419	5,9	4,7	5,7
Landbruk	0,5981	100	103	62	0,0	0,3	0,3
Grunnskole	0,9360	13 058	12 999	12 166	0,4	6,1	9,1
Pleie og omsorg	1,2540	20 874	17 201	21 570	25,3	-4,8	-0,9
Kommunehelse	1,1012	2 352	2 603	2 866	-1,7	-3,5	-3,0
Barnevern	0,9489	1 954	2 189	2 077	-1,6	-0,8	-0,4
Sosialtjeneste	1,0635	3 489	2 522	2 682	6,7	5,6	6,2
Sum	1,0480				26,7	10,0	21,3

Våre beregninger viser at Risør kommune, på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på 26,7 mill. kr i 2017. I forhold til kommunens «normerte utgiftsbehov» er det beregnet merutgifter på om lag 10,0 mill. kr. Dette er hensyntatt kriteriene og vektene i inntektssystemet. Etter justering for et nivå på korrigerte frie inntekter på 97 prosent av landsgjennomsnittet (tilsvarende om lag 11,3 mill. kr), har vi beregnet et samlet *merforbruk* på om lag 21,3 mill. kr (=11,3+10,0).

Sektor Samfunnsutvikling - rammer

Rådmannen	2018	2019-behov	2019	2020	2021	2022
Ramme	24 881 000	25 989 000	25 739 000	25 739 000	25 659 000	25 659 000
Omstillingskrav			-250 000	0	0	0
Endring fra året før/behov			858 000	0	-80 000	0
Støttefunksjoner	2018	2019-behov	2019	2020	2021	2022
Ramme	10 926 000	11 980 000	11 880 000	11 880 000	11 843 000	11 843 000
Omstillingskrav			-100 000	0	0	0
Endring fra året før/behov			954 000	0	-37 000	0
Kultur	2018	2019-behov	2019	2020	2021	2022
Ramme	10 694 000	10 984 000	10 784 000	10 784 000	10 750 000	10 750 000
Omstillingskrav			-200 000	0	0	0
Endring fra året før/behov			90 000	0	-34 000	0
Plan og byggesak	2018	2019-behov	2019	2020	2021	2022
Ramme	1 140 000	1 210 000	1 210 000	1 210 000	1 206 000	1 206 000
Omstillingskrav			0	0	0	0
Endring fra året før/behov			70 000	0	-4 000	0
Eiendom og tekniske tjenester	2018	2019-behov	2019	2020	2021	2022
Ramme	25 554 000	27 316 000	27 066 000	27 066 000	26 982 000	26 982 000
Omstillingskrav			-250 000	0	0	0
Endring fra året før/behov			1 512 000	0	-84 000	

Vi skal vokse*- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet*

RISØR KOMMUNE

Sektor Helse og omsorg

Habilitering	2018	2019-behov	2019	2020	2021	2022
Ramme	31 176 000	32 030 000	32 030 000	32 030 000	31 930 000	31 930 000
Omstillingskrav			0	0	0	0
Endring fra året før/behov			854 000	0	-100 000	0

Omsorg	2018	2019-behov	2019	2020	2021	2022
Ramme	105 468 000	108 505 000	108 505 000	108 505 000	108 168 000	108 168 000
Omstillingskrav			0	0	0	0
Endring fra året før/behov			3 037 000	0	-337 000	0
Særskilt fordelt satsningsområde			109 000	109 000	109 000	109 000
Ramme korrigert for satsninger			108 614 000	108 614 000	108 277 000	108 277 000

Helse & Sosial	2018	2019-behov	2019	2020	2021	2022
Ramme	40 170 000	41 773 000	41 573 000	41 573 000	41 444 000	41 444 000
Omstillingskrav			-200 000	0	0	0
Endring fra året før/behov			1 403 000	0	-129 000	0
Særskilt fordelt satsningsområde			124 000	124 000	124 000	124 000
Ramme korrigert for satsninger			41 697 000	41 697 000	41 568 000	41 568 000

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

RISØR KOMMUNE

Sektor Oppvekst

Barnehage, barneskole & PPT	2018	2019-behov	2019	2020	2021	2022
Ramme	98 571 000	101 366 000	100 702 000	100 702 000	100 389 000	100 389 000
Omstillingskrav			-664 000	0	0	0
Endring fra året før/behov			2 131 000	0	-313 000	0
Særskilt fordelt satsningsområde			107 000	107 000	107 000	107 000
Ny ramme		101 366 000	100 809 000	100 809 000	100 496 000	100 496 000

Ungdomskole	2018	2019-behov	2019	2020	2021	2022
Ramme	25 151 000	25 847 000	25 647 000	25 647 000	25 567 000	25 567 000
Omstillingskrav			-200 000	0	0	0
Endring fra året før/behov			496 000	0	-80 000	0

Bosetting og integrering	2018	2019-behov	2019	2020	2021	2022
Ramme	-10 834 000	-11 062 000	-11 062 000	-11 062 000	-11 028 000	-11 028 000
Omstillingskrav			0	0	0	0
Endring fra året før/behov			-228 000	0	34 000	0
Særskilt fordelt satsningsområde			0	0	0	0
Ramme korrigert for satsninger			-11 062 000	-11 062 000	-11 028 000	-11 028 000

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

Utfordringer HP/ØP 2019-2022

- Usikkerhet i komprp. kontra Statsbudsjett
  - Befolkningsveksten (MMML) Q1/18 -28 innb.
  - Skatteinngangen og vekst på landsbasis
  - Statlige finansieringsordninger....
- Renteutviklingen fremover
  - Kapitalkostnadene (4,67% av DI 2017)
  - Gjeldsbyrden fremover (92,4% av DI 2017)
- Effektiviseringskrav kommunal sektor
  - Digitaliseringsprosesser statlig
  - Vanskeligere å være liten – vi må henge med utviklingen.

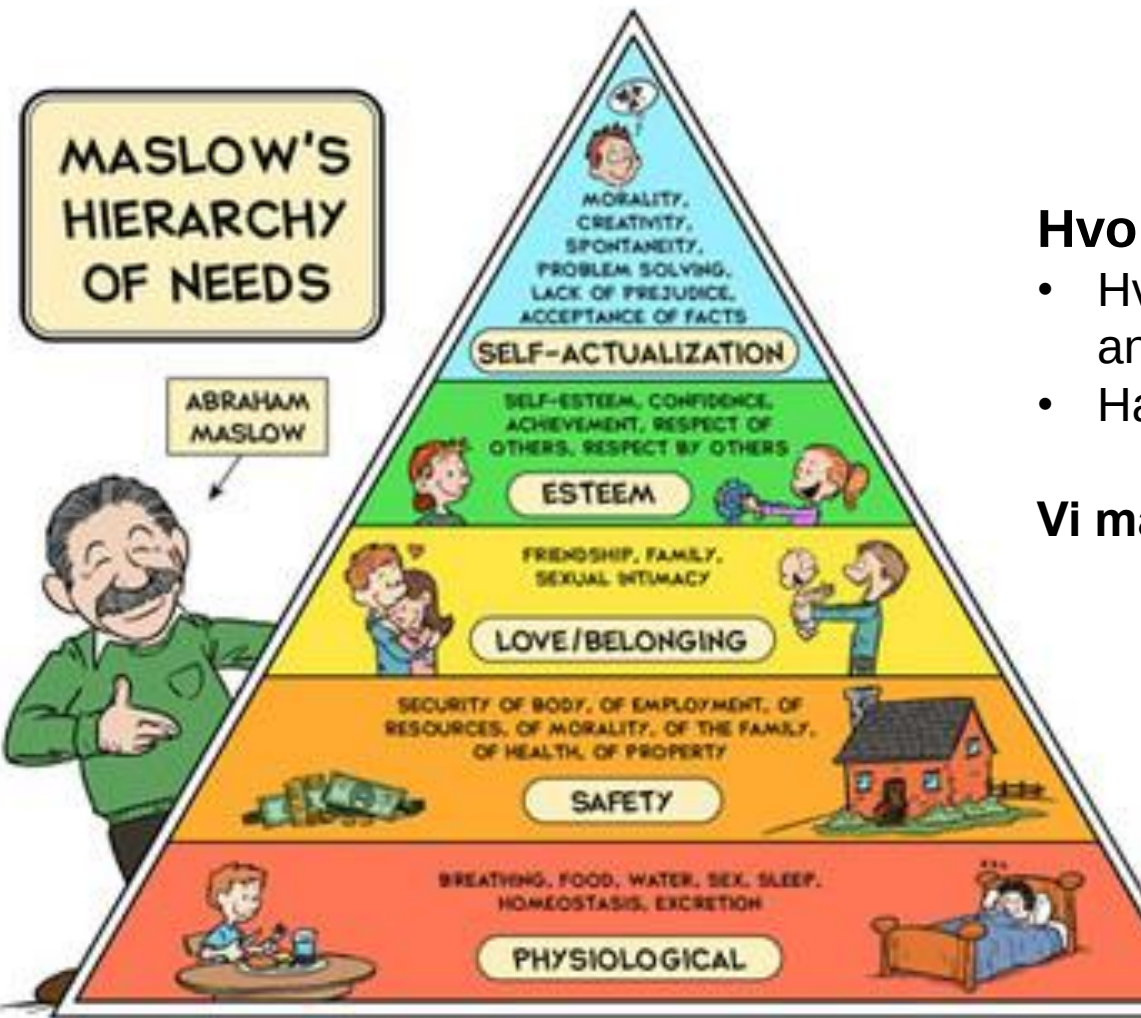

RISØR KOMMUNE

«Paroll» - Stopp en hal....!

MASLOW'S HIERARCHY OF NEEDS

ABRAHAM
MASLOW

Hvor er fokuset vårt?

- Hva er kommunens ansvarsområde?
- Handling og konsekvens?

Vi må dra lasset sammen...

Oppsummering

- Taktskifte i driftsrammene
  - Kompensert for videre drift
  - Fokus på omstilling i tjenestene
  - Satsninger finansieres i egen sektor
- Investeringer med fokus på demografiutvikling
  - Satsning på helse og omsorg
  - Sentrumsutvikling